

Predmet C-386/21

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

24. lipnja 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Cour d'appel de Mons (Belgija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

10. svibnja 2021.

Žalitelj:

Ryanair DAC, ranije Ryanair Ltd

Druga stranka u postupku:

Happy Flights Srl

U PREDMETU:

Društvo irskog prava RYANAIR DAC, sa sjedištem u Irskoj, u DUBLINU, Airside Business Park, Swords 0, Dublin Airport [omissis] [utvrđivanje identiteta društva Ryanair DAC]

žalitelj u glavnom postupku, druga stranka u protužalbi,

[omissis] [utvrđivanje identiteta odvjetnikâ društva Ryanair DAC] [omissis]

PROTIV:

SPRL (sada SRL) HAPPY FLIGHTS [omissis], sa sjedištem u 9920 LOVENDEGEM, [Belgija,] Bredestraat Kouter, 69,

druga stranka u glavnom postupku, žalitelj u protužalbi,

[omissis] [utvrđivanje identiteta odvjetnikâ društva SRL Happy Flights]
[omissis] [razmatranja o postupku].[omissis]

I. Činjenice i okolnosti postupka

1. Spor između društva SRL HAPPY FLIGHTS (u daljnjem tekstu: HF), društva belgijskog prava specijaliziranog za naplatu potraživanja, kojem su putnici u zračnom prijevozu ustupili svoja prava, i zračnog prijevoznika RYANAIR DAC (u daljnjem tekstu: RY), društva irskog prava kojem HF podnosi zahtjev za novčane naknade koje treba isplatiti putnicima na temelju Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (u daljnjem tekstu: Uredba br. 261/2004).
2. U ovom je slučaju riječ o otkazivanju leta FR6351 koji je 17. rujna 2017. trebao povezati zračne luke Sofia (SOF) i Charleroi (CRL), pri čemu su dotični putnici bili sljedeći: [omissis]. [utvrđivanje identiteta dotičnih putnika]
3. HF je porukom elektroničke pošte od 18. rujna 2017. opomenuo RY-ja da mu plati iznos od 7229,75 eura na ime naknade štete i nadoknade iznosa vrijednosti karata; RY je potvrdio primitak, ali je odbio platiti HF-u.
4. Sudskom dostavom tužbe HF je 2. siječnja 2018. pokrenuo postupak protiv RY-ja pred tribunalom de l'entreprise du Hainaut (Division Charleroi) (Trgovački sud u Hainautu, Odjel Charleroi, Belgija) za isplatu iznosa od 7229,75 eura, uvećanog za zatezne, a potom i sudske kamate, od 18. rujna 2017. do potpune isplate.
5. RY je u svojem zahtjevu osporavao nadležnost belgijskih sudova i podnio protuzahhtjev za plaćanje naknade štete u iznosu od 5000 eura zbog zlouporabe postupka.
6. [omissis] [razmatranja o postupku]
7. Presudom koja je 21. lipnja 2019. donesena u kontradiktornom postupku zahtjev se proglašava dopuštenim i osnovanim, RY-ju se nalaže da HF-u isplati iznos od 7229,75 eura, uvećan za zatezne, a potom i sudske kamate, od 18. rujna 2017. do potpune isplate, protuzahhtjev se proglašava dopuštenim, ali neosnovanim; RY-jev zahtjev se odbija, RY-ju se nalaže snošenje troškova postupka; [omissis] [odluke o troškovima postupka] utvrđuje se da podnošenje pravnih sredstava ne odgađa ovršnost presude.
8. RY je 26. srpnja 2019. podnio žalbu.

9. HF je podnio protužalbu u pogledu troškova, čiju dopuštenost RY osporava.

II. Dopuštenost žalbe

10. [omissis] [Rasprava o dopuštenosti RY-jeve žalbe. Sud koji je uputio zahtjev proglašava žalbu dopuštenom]

III. Žalbeni razlozi

21. Prvi žalbeni razlog koji je istaknuo RY jest nedopuštenost HF-ova prvotnog zahtjeva zbog nedostatka aktivne procesne legitimacije ili pravnog interesa za povrat novčanih naknada koje treba isplatiti na temelju Uredbe br. 261/2004, uz obrazloženje da HF, koji nije ni potrošač ni putnik, nije nositelj bilo kakvog prava na potraživanje jer ne postoji valjan ugovor o ustupanju potraživanja u skladu s irskim pravom; njegov drugi i treći žalbeni razlog odnose se na nenadležnost belgijskih sudova za odlučivanje o sporu; njegov četvrti i peti žalbeni razlog odnose se na primjenu njegovih općih uvjeta kojima se nalaže da putnik treba prethodno podnijeti pritužbu i kojima se zabranjuje ustupanje potraživanja.
22. Međutim, prije ispitivanja dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva, sud najprije treba provjeriti je li nadležan o njemu odlučivati; prema tome, cour d'appel de Mons (Žalbeni sud u Monsu, Belgija) treba provjeriti, kao prvo, svoju međunarodnu nadležnost.

IV. Nadležnost belgijskih sudova

A. Odredba o prenošenju nadležnosti

23. RY se poziva na odredbu o odabiru suda iz članka 2.4. svojih općih uvjeta prijevoza u skladu s kojom: *Ako Sporazumom ili primjenjivim zakonom nije drukčije određeno, ugovor o prijevozu koji ste sklopili s nama te ovi opći uvjeti i Propisi uređuju se irskim pravom, a svaki spor koji proizađe iz tog ugovora ili je povezan s njime u nadležnosti je irskih sudova.*
24. Što se tiče spora između društva belgijskog prava i društva irskog prava, primjenjivi pravni okvir čini Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (u daljnjem tekstu: Uredba br. 1215/2012).
25. Nedavno se od Suda Europske unije tražilo da odluči o prethodnom pitanju koje se odnosi na tumačenje članka 25. stavka 1. te uredbe u predmetu koji se odnosi na primjenu odredbe o odabiru suda predviđene u ugovoru o prijevozu u pogledu društva za naplatu potraživanja kojem je putnik ustupio

- svoje pravo na podnošenje pritužbe na temelju Uredbe br. 261/2004 (presuda od 18. studenoga 2020., DELAYFIX, C-519/19).
26. U tom je sporu putnik ustupio poljskom društvu za naplatu DELAYFIX pravo na zahtjev za novčanu naknadu na temelju Uredbe br. 261/2004 zbog otkazivanja leta iz Milana u Varšavu koji obavlja RY; ugovorom o prijevozu između putnika i RY-ja predviđala se odredba o odabiru suda u korist irskih sudova.
27. U okviru tužbe o meritumu koju je DELAYFIX podnio Sādu Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi, Poljska), RY se protiv društva za naplatu pozvao na odredbu o odabiru suda. Sād Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi) odbio je prigovor nenadležnosti koji je istaknuo RY. RY je protiv te odluke podnio žalbu Sādu Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska) koji je odlučio uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:
- „Trebali li članak 2. točku (b), članak 3. stavke 1. i 2. i članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 [...] i članak 25. Uredbe br. [1215/2012], u području ispitivanja valjanosti sporazuma o nadležnosti, tumačiti na način da se na izostanak pojedinačnih pregovora o ugovornim odredbama i na nepoštene ugovorne odredbe koje proizlaze iz sporazuma o prenošenju nadležnosti može pozvati i krajnji primatelj tražbine stečene ustupom od potrošača koji sam, međutim, nema status potrošača?”*
28. U toj je presudi Sud Europske unije, prije nego što je odgovorio na prethodno pitanje koje mu je upućeno, odlučio odrediti pod kojim uvjetima odredba o prenošenju nadležnosti može biti obvezujuća za društvo za naplatu potraživanja kojem je putnik ustupio svoju tražbinu.
29. Sud smatra da odredba o prenošenju nadležnosti unesena u ugovor može proizvoditi svoje učinke samo u odnosima između stranaka koje su pristale na sklapanje tog ugovora (točka 42.), da primatelj tražbine (društvo za naplatu) nije strana ugovora o prijevozu u kojem se ta odredba nalazi, nego treća osoba u odnosu na taj ugovor (točka 43.); iz toga zaključuje da se zračni prijevoznik u načelu ne može protiv društva za naplatu kojem je putnik ustupio svoju tražbinu pozivati na odredbu o prenošenju nadležnosti (točka 46.), osim u slučaju kada bi, sukladno nacionalnom pravu koje se primjenjuje na meritum, treća osoba preuzela prvotni ugovor i sva prava i obveze koje iz njega proizlaze (točka 47.); ako to nije slučaj, odredba o odabiru suda nije obvezujuća za društvo za naplatu.
30. U skladu s izrekom te presude, članak 25. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da se zračni prijevoznik ne može pozivati na **ugovornu odredbu o prenošenju nadležnosti unesenu u ugovor o prijevozu između putnika i zračnog prijevoznika protiv društva za naplatu kojem je putnik ustupio svoju tražbinu** kako bi osporio nadležnost suda da odlučuje o tužbi

za naknadu štete podnesenoj protiv njega na temelju Uredbe br. 261/2004, *osim ako prema zakonodavstvu države čiji su sudovi navedeni u toj odredbi to društvo za naplatu ne stupi u sva prava i obveze prvotnog suugovaratelja, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ispita.*

31. U ovom slučaju cour d'appel de Mons (Žalbeni sud u Monsu) namjerava postupiti u skladu sa zaključkom iz te presude tako da, kako bi odredio svoju međunarodnu nadležnost, treba provjeriti je li HF, s obzirom na irsko pravo i na to da su irski sudovi navedeni u spornoj odredbi, stupio u sva prava i obveze putnikâ.
32. Međutim, nadležnost treba ocijeniti neovisno o meritumu predmeta, uz pomoć onog što je navedeno u tužbi (vidjeti M. DESCAMPS, *Compétence internationale et loi applicable en matière d'obligations contractuelles et non contractuelles*, u X. *Obligations, Traité théorique et pratique*, VII., 1.1.11. i presudu Suda EFFER 4.3.1982.), nakon ispitivanja *prima facie* a da se pritom ne dovodi u pitanje meritum predmeta.
33. HF u tužbi navodi da je specijaliziran za naplatu novčanih naknada koje treba isplatiti na temelju Uredbe br. 261/2004 i da su putnici „*ustupili svoju tražbinu tužitelju na temelju propisa o putnicima u skladu s člankom 1689. i sljedećim člancima Codea civil [(Građanski zakonik)]*”; u svojem zahtjevu samo tvrdi da se ustupanje potraživanja na koje se poziva isključivo uređuje belgijskim pravom, odnosno pravom koje su strane odabrale u okviru ugovora o ustupanju potraživanja sklopljenom između putnika i HF-a.
34. Prema tome, HF ni u kojem trenutku ne dokazuje valjanost i učinak ustupanja potraživanja s obzirom na irsko pravo, a time ni njegov doseg u irskom pravom, tako da ne opravdava to što je stupio u sva prava i obveze putnikâ u skladu s irskim zakonodavstvom.
35. Prema RY-jevu mišljenju, irskim pravom ne dopušta se ustupanje prava na podnošenje pritužbe („*assignment of bare legal right*”) subjektu koji nema nikakvu vezu s pritužbom koju podnosi osim veze koju je uspostavio tim ustupanjem prava na podnošenje pritužbe, što je protivno irskom javnom poretku, tako da ustupanje potraživanja HF-u nije valjano.
36. To dokazuje podnošenjem mišljenja koje je donio Donal John O'Donnell, sudac pri Supreme Courtu (Vrhovni sud, Irska), te nedavne presude Supreme Courta (Vrhovni sud) od 31. srpnja 2018., SPV Osus Ltd -v- HSBC Institutional Trust Services (Ireland) Ltd, kao i članka iz irske pravne teorije koji se odnosi na tu presudu (elementi 25. i 26. iz njegova spisa).
37. Iz toga proizlazi da se na odredbu o prenošenju nadležnosti ne može pozivati protiv HF-a, treće osobe u odnosu na ugovor o prijevozu, koji nije pristao na tu odredbu i ne može se pozivati na potpuno ustupanje potraživanja s obzirom na irsko pravo.

38. Slijedom toga, nije potrebno ispitivati valjanost, i po potrebi, nepoštenost odredbe o prenošenju nadležnosti koja za HF-a nije obvezujuća.

B. Primjenjivost Uredbe br. 1215/2012

39. Ako se odredba o prenošenju nadležnosti ne primjenjuje, valja odrediti koji je sud međunarodno nadležan za odlučivanje o tužbi za naknadu štete koju je na temelju Uredbe br. 261/2004 društvo za naplatu osnovano u skladu s belgijskim pravom podnijelo protiv irskog zračnog prijevoznika u skladu s Uredbom br. 1215/2012.
40. U skladu s člankom 4. te uredbe, u načelu su nadležni sudovi države članice u kojoj tuženik ima domicil, u ovom slučaju irski sudovi, osim u slučaju posebne nadležnosti.
41. Valja istaknuti da HF, odnosno treća osoba u odnosu na ugovor, nije ni putnik ni potrošač ni udruga potrošača, nego poduzetnik u smislu članka I.1. stavka 1^o Codea de droit économique (Zakonik o gospodarskom pravu), tako da se u načelu ne može pozvati na obvezne odredbe o međunarodnoj nadležnosti kojima se nastoji zaštititi potrošače i omogućiti im da pokrenu sudski postupak u državi u kojoj imaju domicil u skladu s člankom 17. Uredbe (EU) br. 1215/2012, koji se podredno ne primjenjuje na ugovor o prijevozu, osim ako se ne radi o ugovoru u kojem je u cijenu uračunana kombinacija prijevoza i smještaja.
42. *Ratio legis* tog članka jest izbjegavanje toga da se potrošaču, koji je suočen s troškom i poteškoćama postupka u drugoj državi koja nije njegova država, ne bi uskratio pristup pravosuđu, što je rizik koji ne postoji ako je postupak pokrenuo poduzetnik u okviru svoje gospodarske djelatnosti na međunarodnoj razini.
43. Međutim, HF se poziva na presudu REHDER koju je 9. srpnja 2009. donio Sud Europske unije (C-204/08) prema kojoj članak 5. točku 1. podtočku (b) drugu alineju Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. (koji je sada zamijenjen člankom 7. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012) treba tumačiti na način da je u slučaju zračnog prijevoza osoba iz jedne države članice u drugu državu članicu na temelju ugovora sklopljenog sa samo jednim zračnim prijevoznikom koji je stvarni prijevoznik, za odlučivanje o tužbi za naknadu štete koja se temelji na ugovoru o prijevozu i Uredbi (EZ) br. 261/2004 nadležan sud, prema izboru tužitelja, u čijoj je nadležnosti mjesto polaska ili dolaska zrakoplova, kako su ta mjesta utvrđena u navedenom ugovoru.
44. Sud je zapravo smatrao da u slučaju kad postoji nekoliko mjesta pružanja usluga u različitim državama članicama, valja pronaći mjesto koje osigurava najužu poveznicu između predmetnog ugovora i nadležnog suda, osobito mjesto u kojem se na temelju tog ugovora treba izvršiti glavno pružanje

- usluga (točka 38.); zaključio je da su jedina mjesta koja su izravno povezana s uslugama koje se pružaju radi izvršenja obveza povezanih s predmetom ugovora o zračnom prijevozu mjesto polaska i dolaska zrakoplova (točka 41.) s obzirom na to da između svakog od tih dvaju mjesta i materijalnih elementa spora postoji dovoljno bliska veza i da, prema tome, ta mjesta osiguravaju usku povezanost između ugovora i nadležnog suda koja se zahtijeva pravilima o posebnoj nadležnosti (točka 44.), da ta mogućnost izbora ispunjava i zahtjev predvidljivosti te da je u skladu s ciljem pravne sigurnosti, pri čemu je podsjetio na to da tužitelj zadržava i mogućnost obratiti se sudu mjesta u kojem tuženik ima domicil (točka 45.).
45. HF iz toga zaključuje da su u ovom slučaju belgijski sudovi međunarodno nadležni jer se mjesto polaska ili dolaska spornog leta nalaze u zračnoj luci Charleroi (Hainaut, Belgija).
 46. Međutim, u okviru presude REHDER, tužbu je podnio sam putnik u zračnom prijevozu, izravni suogovaratelj, koji je obvezan ugovorom o zračnom prijevozu, a ne treća osoba, odnosno primatelj tražbine, koji nije ugovorna strana.
 47. RY navodi da, ako je primatelj tražbine treća osoba u odnosu na ugovor sklopljen između putnika i zračnog prijevoznika, on nije obvezan ugovorom o prijevozu sklopljenim između putnika i zračnog prijevoznika te, slijedom toga, ne može biti obvezan odredbama koje taj ugovor sadržava, neovisno o tome je li riječ o odredbi o odabiru suda ili o mjestu polaska ili dolaska utvrđenom između putnika i zračnog prijevoznika u ugovoru o prijevozu.
 48. Stoga RY tvrdi da se primatelj tražbine, s obzirom na to da nije povezan s mjestom izvršenja ugovora o prijevozu sklopljenog između zračnog prijevoznika i putnika, ne može pozvati na mjesto izvršenja ugovora sklopljenog između putnika i zračnog prijevoznika kako bi podnio tužbu protiv zračnog prijevoznika, nego mora tužiti zračnog prijevoznika pred sudovima države u kojoj tuženik ima domicil, u skladu s općim pravilom iz članka 4. Uredbe br. 1215/2012, odnosno u ovom slučaju irskim sudovima.
 49. RY tvrdi da se presudom koju je 7. ožujka 2018. Sud Europske unije donio konkretno u predmetu AIR NOSTRUM (spojeni predmeti C-274/16, C-447/16 i C-448/16) ni na koji način ne dovode u pitanje prethodna razmatranja jer Sud u toj presudi ni u jednom trenutku ne analizira mogućnost primatelja tražbine koji je treća osoba u odnosu na ugovor o prijevozu da podnese tužbu protiv zračnog prijevoznika na temelju mjesta izvršenja ugovora o prijevozu.
 50. U toj se presudi od Suda Europske unije tražilo da odluči o pitanju mjesta izvršenja ugovornih obveza iz ugovora o zračnom prijevozu u slučaju povezanih letova koje opslužuju različiti zračni prijevoznici (mjesto dolaska drugog leta); Sud je trebao odgovoriti i na pitanje obuhvaća li pojam

„stvar[i] povezan[e] s ugovorom”, u smislu članka 7. točke 1. Uredbe br. 1215/2012, tužbu za naknadu štete koju su putnici u zračnom prijevozu na temelju Uredbe br. 261/2004 podnijeli protiv stvarnog zračnog prijevoznika koji nije njihov suugovaratelj.

51. Sud je odgovorio potvrdno na to pitanje, pri čemu se oslonio osobito na drugu rečenicu članka 3. stavka 5. Uredbe br. 261/2004 u kojoj se navodi da, u slučajevima kada stvarni zračni prijevoznik koji nema ugovor s putnikom obavlja obveze propisane tom uredbom, smatrat će se kao da to radi u ime osobe koja ima ugovor s putnikom s obzirom na to da obveze prijevoznika koji je treća osoba proizlaze iz ugovora o zračnom prijevozu tako da, u okolnostima slučaja, treba smatrati da je tužba za naknadu štete zbog dužeg kašnjenja leta koji je obavio stvarni zračni prijevoznik, kao što je AIR NOSTRUM, koji nije suugovaratelj dotičnih putnika, podnesena u području ugovora o zračnom prijevozu sklopljenih između tih putnika i društava AIR BERLIN odnosno IBERIA.
52. U ovom je slučaju situacija drukčija s obzirom na to da je tužba za naknadu štete podnesena protiv zračnog prijevoznika koji je suugovaratelj putnikâ, ali ju je podnijelo društvo za naplatu, koje je treća osoba u odnosu na ugovor o zračnom prijevozu, koje se poziva na svoj status primatelja tražbine, ali ne dokazuje da je stupilo u sva prava i obveze putnikâ.
53. Prema tome, postavlja se pitanje primjene i tumačenja članka 7. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012.
54. Stoga valja Sudu Europske unije uputiti prethodna pitanja navedena u izreci predmetne presude.

SLIJEDOM NAVEDENOG

Sud,

[omissis] [razmatranja o postupku] [omissis] upućuje Sudu Europske unije sljedeća prethodna pitanja:

1. ***Treba li članak 7. stavak 1. točku (a) Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima tumačiti na način da pojam „stvar[i] povezan[e] s ugovorom”, u smislu te odredbe, obuhvaća tužbu za naknadu štete, koju je na temelju Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 podnijelo društvo za naplatu, koje je treća osoba u odnosu na ugovor o zračnom prijevozu, koje se poziva na svoj status***

primatelja tražbine od putnika, iako to društvo ne dokazuje da je stupilo u sva prava i obveze prvotnog suugovaratelja?

2. *U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, treba li članak 7. stavak 1. točku (a) i članak 7. stavak 1. točku (b) Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima tumačiti na način da je mjesto izvršenja konkretne obveze mjesto izvršenja ugovora o zračnom prijevozu, odnosno mjesto polaska ili dolaska zrakoplova ili, ovisno o slučaju, neko drugo mjesto?*

[omissis] [prekid postupka]

[omissis] [završna postupovna formulacija, potpisi i datum]

RADNI DOKUMENT